

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра загальної та диференціальної психології**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 квітня 2025 року**

Одеса

2025

УДК 159.9: 37.015.3

А 43

Друкується за ухвалою Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 16 від 29.05.2025 року)

А 43 Актуальні проблеми сучасної психології: теорія, досвід, практика / Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року) / за ред. М.Й.Казанжи. Одеса: Університет Ушинського, 2025. 718 с.

Редакційна колегія: Казанжи М.Й., доктор психологічних наук, професор; Саннікова О.П., доктор психологічних наук, професор; Дідух М.Л., доктор психологічних наук, доцент; Водолазська О.О., кандидат психологічних наук, доцент; Бринза І.В., кандидат психологічних наук, доцент; Борисова О.О., кандидат юридичних наук, доцент; Василенко І.А., кандидат психологічних наук, доцент; Ульянова Т.Ю., кандидат психологічних наук, доцент; Черножук Ю.Г., кандидат психологічних наук, доцент; Оріщенко О.А., кандидат психологічних наук, доцент.

Збірник призначений для фахівців у галузі психології, наукових дослідників і практиків, викладачів закладів вищої освіти, педагогів і вихователів, докторантів, аспірантів та студентів. Рекомендації щодо впровадження результатів конференції полягають у підвищенні обізнаності науковців, викладачів і аспірантів щодо наслідків та перспектив становлення особистості у невизначеному світі та можливостей практичного використання досягнень загальної психології, психології особистості, історії психології тощо в сучасних умовах освіти та науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу покладено на авторів статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ISBN 978-617-7757-40-4

©Автори статей, 2025
© Університет Ушинського

2025

Саннікова О.П.,

доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри загальної та диференціальної психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Терехова Н.В.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ПОКАЗНИКІВ РІШИМОСТІ І СХИЛЬНОСТІ ДО СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТИВНОСТІ

Анотація. В повідомленні викладено результати дослідження співвідношення рішимості та соціальної адаптивності особистості. У дослідженні взяли участь 43 особи віком від 18 до 55 років обох статей. Для діагностики рівня рішимості використано тест-опитувальник «Тест рішимості» (О.Санніков, О.Саннікова), а для оцінки соціальної адаптивності – методика «Опитувальник соціальної адаптивності» (О.Саннікова, О.Кузнєцова). За результатами кореляційного аналізу встановлено відсутність від’ємних зв’язків між показниками рішимості та соціальної адаптивності. Виявлені зв’язки підтверджують, що у стані рішимості людина схильна до конструктивного реагування на соціальні виклики,

виявляє адаптивність, здатна змінювати стратегії поведінки та знаходити внутрішні ресурси у стресових ситуаціях.

Ключові слова: адаптивність, рішимість, рішучість, конструктивне реагування.

Abstract. The paper presents the results of a study on the relationship between decisiveness and social adaptability of individuals. Forty-three people aged 18 to 55 of both sexes participated in the study. The “Decisiveness Test” questionnaire (O.Sannikov, O.Sannikova) was used to diagnose the level of decisiveness, and the “Social Adaptability Questionnaire” methodology (O.Sannikova, O.Kuznetsova) was used to assess social adaptability. The results of the correlation analysis showed no negative correlation between the indicators of decisiveness and social adaptability. The identified relationships confirm that in a state of determination, a person is inclined to respond constructively to social challenges, demonstrates adaptability, is able to change behavioral strategies, and find internal resources in stressful situations.

Key words: adaptability, determination, decisiveness, constructive response.

Українське суспільство переживає глибокі потрясіння, спричинені війною та кардинальними трансформаціями соціальної реальності. У цьому контексті перед психологічною наукою постає важливе завдання – ґрунтовне вивчення феномену рішимості та соціальної адаптивності особистості як здатності гнучко

реагувати на масштабні зміни. Ефективна діяльність у швидкозмінному середовищі потребує від особистості збереження внутрішньої рівноваги, стабільності та здатності відповідально приймати життєво важливі рішення із прогнозуванням можливих наслідків. Саме аналіз психологічних особливостей соціальної адаптивності у зв'язку з прийняттям рішень становить ядро цього дослідження.

За визначенням українських науковців О. Саннікової та О. Кузнецової (2009), адаптивність особистості є складною інтегральною характеристикою, яка виступає полісистемною функціонально-структурною властивістю індивідуальності. Вона формується на основі взаємодії різнорівневих індивідуальних якостей і виявляється у продуктивності та гомеостатичності поведінки. Дослідники виділяють три структурні рівні адаптивності: 1) формально-динамічний, 2) змістовно-особистісний, 3) соціально-імперативний [1; 2]. Встановили багаточисельні зв'язки адаптивності з особистісними характеристиками, такими як комунікативна креативність, емпатія, емоційний та соціальний інтелект, впевненість у собі, особистісні смисли й орієнтації [2].

Проблематику прийняття життєвих рішень досліджував О. Санніков у дисертаційній роботі «Психологія прийняття життєвих рішень особистістю» [3]. Треба відзначити, що вчений окрему увагу приділив тлумаченню концепту «рішимість», який, на відміну від близького за звучанням поняття «рішучість», розглядається їм як складна, багатокомпонентна

інтегральна властивість особистості. Рішимість охоплює такі психологічні характеристики, як здатність до аналізу альтернатив, самостійне та свідоме ухвалення рішень, реалізація обраного варіанту, а також контроль і оцінка результату. Як підкреслюють О. Саннікова та О. Санніков, рішимість відображає здатність особистості до цілеспрямованого, зрілого і незалежного вибору, заснованого на використанні різноманітних внутрішніх ресурсів [3; 4; 5].

Метою даного повідомлення є аналіз результатів емпіричного дослідження щодо взаємозв'язків між показниками рішимості та схильності до соціальної адаптивності особистості.

У дослідженні взяли участь 43 особи віком від 18 до 55 років обох статей. Для обробки емпіричних даних використовувався статистичний пакет SPSS v.24 for Windows. Для діагностики рівня рішимості використано тест-опитувальник «Тест рішимості» (О. Санніков, О. Саннікова [3]), а для оцінки соціальної адаптивності – методика «Опитувальник соціальної адаптивності» (О. Саннікова, О. Кузнєцова [6]). Результати значущих коефіцієнтів кореляцій між показниками рішучості та соціальної адаптивності представлені у табл. 1. Аналіз кореляцій засвідчує відсутність від'ємних зв'язків між показниками рішимості та схильності до соціальної адаптивності.

Усі виявлені взаємозв'язки є додатними та статистично значущими ($p \leq 0,05$; $p \leq 0,01$), що свідчить про взаємопосилення вказаних особистісних характеристик.

Табл.1.

Значущі коефіцієнти кореляцій між показниками рішимості і соціальної адаптивності

ПОКАЗНИКИ									
Ріши- мості	Соціальної адаптивності								
	Шосс	Лісс	Тосо	СЕП	ГЗ	ГПН	ГДМ	ЗПА	ПЗЗ
РСп					343*				
РГн		321*							
РСт		345*				349*			322*
РДг		423**		374*	363*	322*	358*	372*	348*
РНз	361*	453**			360*	406**	336*	386*	397**
РРф		357*			314*				301*
РДв	394**	539**	417**	343*	428**	462**	433**	471**	542**
РДк		397**			312*	314*			363**
РРк	399**	446**	407**	441**	487**	322*	333*	436**	334*
РАс		383*				326*		308*	
РАв	326*	452**	337*	378*	474**	315*	303*	398**	303*
РТн		388*		334*	364*			322*	381*
ЗПР	329*	474**	307*	356*	419**	377*	342*	403**	390*

Примітка: 1) нулі та коми опущено; 2) позначення * – 5% рівень значущості ($p \leq 0,05$); ** – 1% рівень значущості ($p \leq 0,01$); 3) умовні позначення показників Рішимості: спонтанність прийняття рішення (рішимості - Р) (РСп); гнучкість Р (РГн); стрімкість Р (РСт); догматичність Р (РДг); самостійність Р (РНз); рефлексивність Р (РРф); далекоглядність Р (РДв); докладність Р (РДк); ризикованість Р (РРк); асертивність Р (РАс); авантюризм Р (РАв); толерантність Р (РТн); загальний показник рішимості (ЗПР); 4) широта охоплення сигналів соціуму (ШОСС); легкість розпізнавання та ієрархізації сигналів соціуму (ЛІСС); точність орієнтації в соціальних очікуваннях

(ТОСО); Стійкість емоційного переживання (СЕП); готовність змінюватися (ГЗ); готовність до подолання невдач (ГПН); готовність до досягнення мети (ГДМ); загальний показник адаптивності (ЗПА); показник загальної задоволеності (ПЗЗ).

Так, на рівні значущості $p \leq 0,05$ було встановлено зв'язки між показниками рішимості, а саме: спонтанність прийняття рішень (РСП), як фізіологічний прояв рішимості корелює з показником соціальної адаптивності готовністю змінюватися (ГЗ); гнучкість (РГн) взаємопов'язана з легкістю розпізнавання та ієрархізації соціальних сигналів (ЛІСС); показник стрімкості (РСт) корелює з декількома показниками соціальної адаптивності – легкістю розпізнавання та ієрархізації сигналів соціуму (ЛІСС), готовністю до подолання невдач (ГПН) та загальною задоволеністю (ПЗЗ); показник догматичності (РДг) також пов'язано з декількома показниками соціальної адаптивності - емоційною стійкістю (СЕП), готовністю змінюватися ГЗ, готовністю до подолання невдач ГПН, готовністю до досягнення мети (ГДМ), загальним адаптаційним показником (ЗПА) та показником загальної задоволеності ПЗЗ; показник рішимості самостійності (РНз) корелює з широтою охоплення соціальних сигналів (ШОСС).

На рівні значущості $p \leq 0,01$ встановлені зв'язки між такими показниками рішимості та соціальної адаптивності: РДг (догматичність) та РНз (самостійність) пов'язані з ЛІСС (легкістю

розпізнавання та ієрархізації сигналів соціуму); ГПН (готовністю до подолання невдач), показником ПЗЗ (загальної задоволеності). Показник РДв (далекоглядність) пов'язаний з показниками ШОСС (широта охоплення сигналів соціуму), ЛІСС (легкістю розпізнавання та ієрархізації сигналів соціуму), ТОСО (точність орієнтації в соціальних очікуваннях), ГЗ (готовність змінюватися), ГПН (готовність до подолання невдач), ГДМ (готовність до досягнення мети), ЗПА (загальний показник адаптивності), ПЗЗ (показник загальної задоволеності). Показник рішимості РДк (докладність) пов'язано з показником ЛІСС (легкість розпізнавання та ієрархізації сигналів соціуму), ПЗЗ (показник загальної задоволеності; показник РРк (ризикованість) пов'язана з показником ШОСС (широта охоплення сигналів соціуму), ЛІСС (легкість розпізнавання та ієрархізації сигналів соціуму), ТОСО (точність орієнтації в соціальних очікуваннях), СЕП (стійкість емоційного переживання), ГЗ (готовність змінюватися); показник РАв (авантюризм) пов'язаний з показниками ЛІСС (легкістю розпізнавання та ієрархізації сигналів соціуму), ГЗ (готовність змінюватися), ЗПА (загальний показник адаптивності); ЗПР (загальний показник рішимості) пов'язаний з показниками ЛІСС (легкістю розпізнавання та ієрархізації сигналів соціуму), ГЗ (готовність змінюватися), ЗПА (загальний показник адаптивності).

Отже, отримані результати свідчать про те, що психологічна система прийняття рішень функціонує як

автономне утворення, не зводяться лише до структур діяльності. Вона характеризується динамічністю, змінюючись під впливом життєвого досвіду та соціального контексту. Компоненти рішимості, такі як гнучкість, стрімкість, далекоглядність, самостійність тощо не лише визначають поведінкову готовність до прийняття рішень, а й тісно взаємодіють з адаптивними особистісними установками. Виявлені зв'язки підтверджують, що у стані рішимості людина схильна до конструктивного реагування на соціальні виклики, виявляє адаптивність, здатна змінювати стратегії поведінки та знаходити внутрішні ресурси у стресових ситуаціях. Подальше вивчення феномену рішимості та схильності до соціальної адаптивності є актуальним у сучасному контексті соціальної нестабільності та воєнного стану. Доцільним, на наш погляд, стає дослідження цих психологічних явищ у контексті індивідуально-психологічних змінних за віком, статтю, соціальними диспозиціями тощо, а також вивчення особливостей рішимості в умовах кризових подій, що сприятиме розробці практичних рекомендацій для психологічної підтримки населення.

Література:

1. Кордунова Н., Мудрак І., Дмитріюк Н. Особливості життєстійкості та адаптивності студентів у кризових ситуаціях. *Psychological Prospects Journal*. 2021. Вип. 38. С.96-109.
2. Саннікова О.П., Санніков О.І. Толерантність до невизначеності як предиктор прийняття рішень особистістю. *Вісник післядипломної освіти*: зб. наук. пр.

НАПН України, Ун-т менедж. освіти. Київ: АТОПОЛ ГРУП. Серія «Соціальні та поведінкові науки». 2020. Вип. 12(41). С.98-123.

3. Санніков О. І. Від стилю прийняття рішень до стильових характеристик особистості: генеза уявлень. *Вісник післядипломної освіти*. Серія: Соціальні та поведінкові науки. 2017. Вип. 3. С.98-115.

4. Санніков О. І., Саннікова А. О. Розумність у структурі особистості. *Психологічні науки*. 2020. Вип. 9(54). Серія 12.

5. Саннікова О. П., Санніков О. І. Авантюрність і ризик у структурі прийняття рішень. *Наука і освіта*. 2018. № 9–10 (CLXXIV–CLXXV). С. 111-119.

6. Саннікова О. П., Кузнєцова О. В. Системний аналіз адаптивності особистості: Монографія. 2017. С.58-76.

УДК: 159.923:159.96:316.485.26(045)

Сокол Т.В.,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація. У статті розглядаються особливості психологічного благополуччя студентської молоді в

Казанжи М.Й., Котовська Г.І. Особливості інтуїтивних характеристик студентів з різним типом професійної самореалізації.....	146
Калужинський Я.В. Суб'єктивне відчуття болю при посттравматичних стресових розладах внаслідок органічного ураження центральної нервової системи.....	155
Коваленко Т.В. Психологічні особливості осіб з різним рівнем нарцисизму.....	165
Козлова О. Особливості взаємозв'язку показників перфекціонізму та тривожності.....	174
Кравченко О.О. Мотиваційний аспект професійного саморозвитку особистості.....	181
Осіченко А.Д. Стратегії вирішення конфліктів подружжя різного рівня задоволеності шлюбом.....	187
Пригаріна П.А. Співвідношення параметрів психологічного здоров'я та показників життєстійкості і психологічного благополуччя особистості.....	201
Рукас Г.С. Суверенність осіб, що відрізняються особистісною зрілістю.....	209
Саннікова О.П., Домасова О.В. Факторна структура особистості успішного маніпулятора.....	218
Саннікова О. П., Терехова Н.В. Взаємозалежність показників рішимості і схильності до соціальної адаптивності.....	234
Сокол Т.В. Особливості переживання психологічного благополуччя особистості в умовах війни.....	242
Ульянова Т.Ю., Рибак Д.А. Співвідношення показників мотивації і схильності до ризику.....	251
Ульянова Т.Ю., Русавська А.П. Дослідження взаємозалежності комунікативної креативності та локусу контролю.....	263
Ульянова Т.Ю., Ткач С. Г. Співвідношення гендерного типу з тривожністю, фрустрацією, агресією та ригідністю.....	271
Ульянова Т.Ю., Черкасова Т.О. Психологічне благополуччя і парціальні позиції життєстійкості: аналіз зв'язків.....	283
Чебикін О.Я., Мішеніна А.В. Жіноча атрактивність як соціальний ресурс: особливості комунікації з жінками та чоловіками в контексті сприйняття та гендерної взаємодії.....	292
Ченчик О.М. Самоактуалізація осіб, що відрізняються суверенністю психологічного простору.....	299